

AİLE PLANLAMASI

BİR KORUYUCU

SAĞLIK HİZMETİ VE

TEMEL HAKTIR.

GİRİŞ

1965 yılında kabul edilen “nüfus planlaması kanunu” ile kişilere istediği zaman ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olma özgürlüğü tanındı. 1983 yılında yasal düzenleme anlamında ikinci bir adım atılarak, cerrahi yöntemlerin de eklenmesiyle aile planlaması yöntem seçenekleri artırıldı, 10 haftaya kadar olan gebeliklerin isteğe bağlı olarak sonlandırılması yasalaştı.

Anne-bebek ölüm oranlarını azaltmaya yönelik kamusal hizmetlerin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı yıllarda; TAP Vakfı özel sektörün de bu alanda sorumluluk alması gerektiği inancıyla, Sağlık Bakanlığı'nın alandaki çalışmalarına destek vermek üzere projeler geliştirmeye başladı.

1990'lı yıllara gelindiğinde iletişim kampanyaları ve yaygın saha çalışmaları ile aile planlaması kavramı ve yöntemleri yüksek bilinirlik düzeylerine ulaştı. Aile planlaması yöntem kullanımı konusunda bilgi eksikliklerini ve yanlış yaklaşımları değiştirmek ve kullanım oranlarını yükseltmek için sosyal pazarlama programları uygulandı, özel sağlık sektöründe aile planlaması hizmet sunumunda da bu modelin uygulanmasına yönelik adımlar atıldı.

2021 yılında ise Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) destekleri ile Aile Planlamasında Farkındalığı Yükseltme ve Hizmete Erişimde Talebi Artırma Projesi kapsamında yürütülen çalışmalarda birçok belediye ve sivil toplum kuruluşunun; cinsel sağlıkta koruyucu ve önleyici hizmetler çerçevesinde aile planlamasına dikkatinin çekilmesi amaçlandı. Bu broşür ile sizlere, aile planlaması kapsamında hazırladığımız sosyal medya kampanyasının tanıtıyoruz.

AİLE PLANLAMASI HİZMETLERİ

Aile sağlığı, her açıdan bireylerin iyi oluş halini kapsar. Aile sağlığının bir parçası olan aile planlaması da temel bir hak ve koruyucu sağlık hizmetidir. Aile planlaması, aile sağlığının iyi oluşu için vardır.

En yalın haliyle aile planlaması, bireylerin ve çiftlerin istedikleri zaman ve istedikleri sayıda ocuk sahibi olabilmek için karar verme hakkına sahip olabilmesidir. Ayrıca ocuk sahibi olmak istemeyenler için de aile planlaması hizmetlerine erişmek bir haktır.

Aile planlaması hizmetleri; gebeliğe hazırlık, doğum öncesi ve sonrası bakım, Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar (CYBE)'dan korunma, ocuk-bebek sağlığı ve infertilite gibi birçok konuyu kapsar. Güvenli cinsellik kişinin cinsel yaşamını; istenmeyen gebeliklerden, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korumak, g kullanmadan, şiddete maruz kalmadan ya da şiddet uygulamadan, ayrımcılık yaşanmadan, duygusal veya sosyal açıdan zarar görmeden sürdürmesi demektir.

Örneğin bir kadının, üreme sağlığında düzenli adet görmesi, doğurganlığını ve cinselliğini zorlamadan kendi bedeni üzerinde karar hakkı olması gerekir. Aile planlaması danışmanlık hizmetleri tam da bu noktada bireylerin farkındalığını yükseltir ve ocuk sahibi olmada, güvenli cinsellikte doğru adımların atılmasında bilimsel bilgiye yöneltir. Erkek için de üreme sağlığında, üreme organlarının sağlığı, CYBE'lerden korunması ve karar alma sürecinde eşitlikçi olması için aile planlaması hizmetlerine erişebilmesi önemlidir. Üreme sağlığında sağlık sorunlarına ilişkin duyarlı olmak, bilgilenmek, erken teşhis ve tedavi için aile planlaması hizmetlerine tam erişim bir ihtiyaçtır.

AİLE PLANLAMASI HİZMETLERİNİN AMAÇLARI NELERDİR?

Sık aralıklı ve çok sayıda doğuma karşı anne-bebek sağlığını korumak ve ölümlerini en aza indirmek

Plansız ve çok sayıda doğumun azaltılması aile planlamasının amaçlarından biridir. Bununla birlikte sık aralıklı (3 yıldan az bir sürede) gebelikleri önlemek de aile planlaması çalışmalarının temelidir. 18 yaşından önce ve 35 yaşından sonra gebelikleri önlemek, kadın ve ocuk sağlığı için önemlidir. İdeal süreçte gebelikleri desteklerken sık aralıklarla çok sayıda doğumu önlemek anne ve ocuk sağlığını korur, riskli gebelik ve doğumun getirebileceği anne ve bebek ölümlerini engeller.

Kadın ve çocukları, plansız ve istenmeyen gebeliklerin sebep olabileceği sağlık sorunlarına karşı korumak

İstenmeyen gebelikler, sık aralıklı ve çok sayıda doğumlar sebebiyle anne-bebek ölümleri yaşanabileceği gibi kadının üreme organlarının zarar görmesine ve demir, kalsiyum gibi yaşamsal öneme sahip kaynaklarının tükenmesine neden olur.

Bunlarla birlikte istenmeyen gebelikler sonrası psikozlar, depresyon gibi ciddi ruhsal rahatsızlıklarla karşılaşabilmektedir. Bu durum annenin bebeğiyle ve yakınlarıyla sağlıklı bağlar kuramamasına ve bebeğinin bakımında zorluklar yaşamasına neden olur. Ayrıca, yenidoğan bir bebeğe sahipken, aile planlaması yöntemlerine erişemediği için yeniden gebe kalan kadınlar sütten kesildiği için, yenidoğan bebeğin emzirme süresi kısalır ve dolayısıyla birçok sağlık sorunuyla karşılaşılır. Bebeklerin ve kadınların sağlıklı olması ve iyi oluş hallerinin desteklenmesi için aile planlaması hizmetleri erişilir olmalıdır.

Çocukları plansız ve istenmeyen gebeliklerin yaratacağı sosyo-ekonomik olumsuzluklara karşı korumak

Her çocuğun istenen bir çocuk olarak hayata gelmeye, sevgi ile büyütülmeye hakkı vardır. Çocukların bakımının yapılması, okul, oyun, sağlık gibi birçok temel hakka erişim için uygun ekonomik ve sosyal koşulların sağlanması gereklidir. Günümüzde hâlâ çok çocuklu aileler, ekonomik sebeplerle tüm çocuklarını okula gönderemediklerinde, çocukları arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadır. İstenmeyen gebeliklerin sonucunda doğan çocukların temel haklarına erişimi, geleceklerinin planlanması ve bakımının yapılması açısından da aile planlaması önemlidir. Aile planlamasında danışmanlık hizmeti, planlamanın en önemli aşamasıdır.

Kadınları plansız ve istenmeyen gebeliklerin yaratacağı sosyo-ekonomik olumsuzluklara karşı korumak

Ülkemizde yapılan araştırmalara göre kadınların istihdama katılımı %27,5 iken, erkeklerde bu oran %62,8'dir. Kadınlarda istihdamın düşük olma sebeplerinden biri de gebelik, doğum sonrası toparlanma süreci ve bebek bakımı ile ilgili süreçleri temel alan işverenlerin kadın istihdamını desteklememesi, sorumlu kurumların kreş açmamasıdır. Aile planlaması hizmetlerine erişemeyen ancak çalışan kadınlar, olası bir gebelik yaşadığında plansızlık sebebiyle çalıştığı işten ayrılmak durumunda kalıyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği sebebiyle bebeğin bakımıyla çoğunlukla kadının ilgilenmesi gerektiğine olan inanç ve toplumsal kurallar gereği kadın, doğum sonrasında da hemen istihdama katılmıyor hatta birkaç çocuk söz konusu olduysa bir daha hiç iş yaşamına dönemiyor. Benzer şekilde kadınlar plansız ya da istenmeyen gebelikler sebebiyle eğitime katılmıyor ya da yarıda bırakmak durumunda kalıyor. Bu olumsuzluklar sadece kadınları değil aile içinde geçimden sorumlu ve buna bağlı yaşayan herkesi etkileyebiliyor. Tüm bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda aile planlaması danışmanlık hizmetlerine erişmek bireylerin gelecek planları için de kaçınılmazdır.

Çocuk sahibi olmak isteyen çiftleri desteklemek

Aile planlaması danışmanlık hizmetleri plansız, sık ve çok sayıda doğumları azaltabilmenin yanında, çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin çocuk sahibi olabilmesi için gereken bilimsel ve psiko-sosyal destekleri alabilmesi için de önemlidir. Danışmanlık hizmetlerinde çok basit danışmanlıklar dahi yönlendirici ve sorun çözücü olmaktadır. Örneğin âdet dönemini takip etmek, doğurganlığın yüksek olduğu dönemde istenen cinselliğin yaşanmasının gebelik ihtimalini artırdığını anlatmak ve böylelikle çocuk sahibi olamayan çiftlerin sorununu çözmek gibi.

Koruyucu Sağlık Hizmetleri Kapsamında Aile Planlaması Hizmetlerinde Belediyeler Neler Yapabilir?

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün hazırladığı Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018 raporuna göre, evli kadınların %12'si gebe kalmayı istememesi ve/veya doğum aralıklarının açılmasını istediği halde, herhangi bir aile planlaması hizmeti alamıyor ve istenmeyen gebeliklerle karşı karşıya kalıyor. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı, 2013 yılı raporunda %6 iken 2018 yılı raporunda iki katı kadar arttığı gözlemleniyor ve önemli, hatta kimi durumlarda yaşamsal, bir ihtiyaç olarak ortada duruyor. Bununla birlikte, 15-49 yaş aralığında çocukları olan evli kadınların %53'ü başka bir çocuk istemiyor, %14'ü ise doğum aralıklarını açmak istiyor. Araştırma sırasında gebe olan kadınların yaklaşık %26'sı bu gebeliği ya hiç istememiş ya da daha sonraki yıllarda olmasını planlarken daha erken bir gebeliklerle karşılaşmış.

Aile planlaması danışmanlık hizmetlerinin temel alındığı söz konusu verilerle birlikte belediyeler yıllık ve 5 yıllık stratejik planlarında; sağlık, eğitim ve kadın, çocuk ve aile çalışmalarında üreme sağlığını koruyucu davranışların geliştirilmesi, bu alana olan farkındalığın yükseltilmesi ve tanı-tedavi hizmetlerindeki ihtiyaçların giderilmesi için de planlama yapabilir.

Üreme sağlığını koruyucu sağlık hizmetlerini erişilebilir kılmak için belediyeler;

- Sağlık hizmetleri kapsamında aile planlaması danışmanlığı vererek kişilerin ve çiftlerin iyi olma halini destekleyebilir.
- Tarama ve aile danışmanlığı hizmetleri kapsamında aile planlaması danışmanlığını stratejik eylem planlarına olarak yararlanıcıların cinsel/üreme sağlığını koruyucu hizmetler sunabilir.
- Evlendirme hizmetleri kapsamında aday çiftlere, aile planlamasının aile sağlığı ve kişilerin cinsel/üreme sağlığı açısından önemine ilişkin bilgilendirmeler yapabilir.
- Aile sağlığı merkezleriyle organize çalışmalar ile her bireyin ücretsiz bir şekilde aile planlaması danışmanlığından ve doğurganlığı düzenleyici yöntemlerden yararlanabilmesini sağlayabilir.
- Kadın Danışma Merkezleri, sosyal yardımlaşma ve destek birimleri, gençlik merkezleri ve sağlık birimlerinde üreme sağlığına ve aile planlamasına duyarlı personellerin çalışmasına olanak sağlayabilir.

AYŞE, MEZUN OLMADI!

Üniversitede evlendi, gebe kaldı ama okulu bıraktı. Planız hazırladığı eğitim hakkını da elinden aldı.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

AHMET, SINIFI GEÇMEDİ!

Aileye gelen dördüncü bebek ile okulu bırakmak zorunda kaldı. Oyun hakkıyla birlikte eğitim hakkı da elinden alınan Ahmet, çalışmaya başladı.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

MEHMET KUPAYI KALDIRMADI!

Amatör ligden transfer olmaya çalışırken üçüncü kez baba olacakken şöhret. Genç eşi doğumda kayıbettiler. Çocuklarını büyütmek için belediyeyle işi girdi.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

DILA DOKTOR OLMADI!

Çi, on altı, annesi kırk iki yaşındaydı. Plandarınamıyş getirelik annesinin yaşasına misal oldu. Doktor olmayı hayal eden Dila, kardeşlerine bakmak zorunda kaldı.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

HAYAT, HIÇ YAŞAMADI!

Babası korunmasız ilişmedeği için arda ardına gelen basıncı getirelik. Yaşadığı adı Hayat oldu. Annesi ile birlikte doğumda öldü.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

HASAN DAYI EMEKLİ OLMADI!

Çocuklar büyümüş, emeklilik yaşlamıştı. Hasanın birlikte köyden küçük bir arazi de almışlardı. Akla gelmeyen başa geldi. Hasan Dayı 55 yaşında bir daha baba oldu.

Aile planlaması bir koruyucu sağlık hizmeti ve temel haktır.
Aile planlamasına erişimi kolaylaştırın.

Aile
Planlamasına
Erişimi
Kolaylaştırın!

turkey.unfpa.org

- twitter.com/unfpaturkey
- facebook.com/UNFPA.Turkey
- instagram.com/unfpa_turkey/

tapv.org.tr/

- twitter.com/tap_vakfi
- facebook.com/tapvakfi
- instagram.com/tapvakfi

